

ÖMER SEYFETTİN

TÜRKÇE REÇETE SEÇME HİKÂYESLER

AÇIKLAMALI ORJİNAL METİN

ÖMER SEYFETTİN

TÜRKÇE
REÇETE

SEÇME HİKÂYELER

Can Miras

Türkçe Reçete, Ömer Seyfettin

© 2024 Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ocak 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Mustafa Çevikdoğan

Çevrimyazı ve yayına hazırlayan: Necati Tonga

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Dizi tasarım: Başak Nur Vanlıoğlu

Kapak uygulama: Ata Uzuner / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi A Blok No: 3/1 Z. Kat
Avcılar, İstanbul

Sertifika No: 44451

ISBN 978-975-07-6284-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

ÖMER SEYFETTİN
TÜRKÇE
REÇETE

SEÇME HİKÂYELER

Çevrimyazı ve yayına hazırlayan
Necati Tonga

ÖYKÜ

♥can

Ömer Seyfettin'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Perili Köşk, 2020

Perili Köşk (Günümüz Türkçesiyle), 2020

Yalnız Efe, 2024

ÖMER SEYFETTİN, 1884'te Balıkesir, Gönen'de doğdu. 1903'te Mekteb-i Harbiye'den mezun oldu. İzmir'e atanmışken Makedonya'da başlayan isyanı bastırmak üzere Selanik'e ve Manastır'a gönderildi, bu bölgede görev yaptı. Buradaki görevinde gösterdiği başarılarından dolayı iki liyakat madalyasıyla ödüllendirildi. İsyanın bastırılmasının ardından Kuşadası'na döndü. 1909 başında Selanik'te teğmen olarak görev yaptı. 31 Mart Vakası esnasında Hareket Ordusu subayı olarak İstanbul'a geldi. 1911'de askerlik mesleğinden istifa ederek Selanik'e yerleşti. Balkan Savaşı başlayınca yeniden askere alındı. 20 Ocak 1913'te Kanlıtepe'de Yunan ordusuna esir düştü. Atina yakınlarındaki Naflion kasabasında on ay kadar süren esirlik hayatı bitince 17 Aralık 1913'te İstanbul'a döndü. 1914'te askerlikten ikinci defa istifa etti. 6 Mart 1920'de İstanbul'da vefat edene kadar Darülmüallimin'de ve Kabataş Sultanisi'nde öğretmenlik yaptı. Ömer Seyfettin, ilerleyen yıllarda "hikâyecisi" olarak ünlenmesine rağmen edebiyat hayatına şiirleriyle girdi. Ali Canip Yöntem ve Ziya Gökalp'la birlikte 1911'de *Genç Kalemler* dergisinde ortaya konulan Yeni Lisan hareketinin önemli temsilcisi oldu. Yazı ve hikâyeleriyle Türk dilinin sadeleşmesi hususunda gayret gösterdi.

Yayıncının Notu

Türkçe Reçete, modern Türk hikâyeciliğinin kurucu isimlerinden Ömer Seyfettin'in hikâyelerinden yapılmış bir derlemedir ve bu kitapta yazarın on dört hikâyesi bir araya getirilmiştir. Hikâyeler, yazarın sağlığında süreli yayınlarda neşrettiği son nüshalar esas alınarak kronolojik bir sırayla düzenlenmiştir.

Açıklamalı orijinal metin olarak hazırlanan bu kitapta yazarın diline ve üslubuna müdahale edilmemiş; bugün sık kullanılan Türkçe kökenli bazı kelimelerin, halk deyişlerinin anlamları ile şahıs, mekân adları ve hikâyelere dair bazı açıklayıcı bilgiler dipnotlarda verilmiştir. Kitabı hazırlarken Ömer Seyfettin hikâyelerinin sonraki yıllarda yapılan baskılarından da zaman zaman yararlanılmış, kitabın sonuna bir sözlük hazırlanarak okura kolaylık sağlanmaya çalışılmıştır.

İçindekiler

Vire	13
Çanakkale'den Sonra... ..	29
Çakmak	37
Düşünme Zamanı	45
Velinimet	59
Türkçe Reçete	67
Nişanlılar	73
Deve	79
Niçin Zengin Olmamış?	85
Zeytin Ekmek	97
Pireler	119
Gizli Mabet	127
Şefkate İman	137

VİRE

Eski kahramanlar

İki senedir Goça taraflarını alan, talan eden on altı bin kişilik Türk ordusundan şimdi bu kalede yadigâr gibi yüz elli asker kalmıştı. Onlar da işte iki yazdır padişahın gelmesini bekliyorlardı. Mutlaka alınacak olan Kızılelma'nın yolu buradandı. Sonbahar başında bir gece Hamza Bey'in ulaklarından bir genç gelmişti. Ondan padişahın Acemistan¹ hududunda olduğunu öğrendiler. Vakıa cephaneleri çoktu. Silahları mükemmeldi. Lakin ancak daha üç-dört aylık erzakları vardı. Ne yapacaklardı? Tata'ya² giden geçitler kapalıydı. Etrafta her nevi kuşlar uçuşuyor... Ama hiçbir kervan geçmiyordu.

* * *

Yüksek burcun demir saçaklı küçük penceresinden ufukları ormanlarla, dağlarla çevrilmiş ıssız vadiye dalgın

1. İnan. (Y.N.)

2. Günümüzde Macaristan'ın kuzeybatısında bir kasabadır. (Y.N.)

dalgın bakan Barhan Bey, “Allah kerim...” diye başını salladı.

Böyle sabahleyin erkenden karşısına dikilen ihtiyar sipahi zabiti Mahmut Ağa çok endişedeydi. Daha erzak bitmeden Adelsberg, Rizkinç yahut Breg kasabalarına bir akın yapılmasını teklif ediyordu.

“Grobing çok zengindir. Ah, orasını vurabilsek...” dedi.

“Eee, kaleyi ne yapacağız?”

“İçinde elli kişi muhafız bırakırız...”

“Sonra yüz kişiyle nasıl akın ederiz?”

“Basbayağı...”

“Fakat elli kişi bu kaleyi tutamaz.”

“Biz on gün içinde döneriz.”

“On gün değil, on saat içinde neler olur...”

Barhan Bey çok düşünen, hiç faka basmayan akıllı cesurlardandı. Küçük, siyah gözleri daima karanlık birinin derinliklerinden bakar gibi parlardı. Ne asildi ne de kul... Şehzade Beyazıd'ın¹ bütün Anadolu'yu hayrette bırakan meşhur pehlivanı kahraman Kuduz Ferhat'ın üvey kardeşiydi. Lakin ona hiç benzemezdi. Kuduz'un çelik zırhları kâğıt gibi yırtan pençeleri, kalın demir kalkanları bir dokunuşta delen yumruğu, çeki taşını² pamuk torbası gibi zahmetsizce kaldırıp yirmi adım öteye atıveren pazısı Barhan Bey'de yoktu. Barhan Bey'in kısa vücudu, yuvarlak omuzları üstünde hatta biraz sakil görünen kocaman bir başı vardı. Ağırlığından daima bir tarafa eğilmiş gibi duran bu başın içinde sönmez bir ateş, sönmez bir zekâ alevi tutuşuyordu. İşte bu mukaddes

1. Şehzade Beyazıd (1526-1562): Kanuni Sultan Süleyman'ın şehzadelerinden biri. (Y.N.)

2. Çeki denen tartı aletinde kullanılan, taş veya demirden 250 kiloluk ağırlık. (Y.N.)

alev onu daha pek gençken en namlı kumandanların sırasına yükseltti. Yıllarca süren muharebenin hudutsuz meydanındaki en son nokta, en ileri kale padişahın emriyle ona emanet edilmişti. Ordu gelinceye kadar ne yapıp yapıp bu ücra kaleyi bırakmamak vazifesiydi. Halbuki akın için askerinden bir kısmını ayırsa düşman hemen haber alacak, fazla kuvvetle kaleye yüklenecekti. Hem kuvveti ikiye ayırmak hiç münasip değildi. Zaten kuvvet de neydi? Yüz elli kişi...

Sipahi Mahmut tekrar sordu:

“Erzak bitince ne yapacağız?”

“Allah kerim...”

“Ama kışın akın güç olur beyim.”

“Allah kerim...”

“Nasıl?”

“Mesela bakarsın ki ganimet ayağımıza gelir.”

“Ya ganimet gelmeden bir muhasaraya uğrarsak?”

“Yine Allah kerim...”

“... ”

Mahmut Ağa'nın hakkı vardı. Burası ummanın ortasında kaybolmuş öksüz bir ada gibiydi. En yakın kasabaya ancak iki-üç günde gidilebilirdi. Kış bastırırsa erzak tedariki imkânsızdı.

O vakit kaleyi bırakıp mutlaka Tata'ya çekilmek icap edecekti. Halbuki yüz elli kişiyle günlerce düşmanın; Martolosların,¹ Oskofların, Morlakların,² heydüklerin³ arasından nasıl geçilirdi! Mademki padişah henüz Rumeli'ye geçmemişti, artık bu yaz büyük ordu gelme-

1. Osmanlı ordusunda gayrimüslimlerden oluşan özel bir sınıf. (Y.N.)

2. Dalmaçya'nın kuzeyinde yaşayan, Sırpça konuşan bir halk. (Y.N.)

3. Hudut üzerinde fasılasız yağmalar, akınlar yapan bir nevi eşkiya. (Yazarın notu)

yecek demekti. Kırk senedir düşman karşısında saç sakal ağartan Mahmut Ağa çok itimat ettiği genç kumandanını yine biraz toy buluyordu. “Tevekkül”le iş bitmezdi.

Sıkılarak, “Böyle bekleyip durmaktan ne çıkar?” dedi.

Barhan Bey güldü:

“Merak etme Mahmut Ağa, Allah kerim...”

“Ama...”

“Allah kerim diyorum ya...”

“...”

Tam bu esnada açık kapıdan kısa boylu, pala bıyıklı, tıknaz bir çavuş girdi. “Beyim,” dedi, “sağ kuledeki nöbetçi uzaktan bir kervan görüldüğünü haber verdi. Git-tim baktım. Pek kervana benzetemedim. Galiba asker...”

“Çok mu?”

“Üç-dört yüz kişi kadar...”

Mahmut Ağa, “Heydükler olmalı,” diye mırıldandı.

Dayandığı pencereden hızla doğrulan Barhan Bey, “Bakalım...” dedi.

Odadan fırladı. Mazgallardan sızan hafif bir ziyayla aydınlanmış dar merdivenleri üçer üçer atladı. Mahmut Ağa’yla çavuş da arkasından koşuyorlardı. Kuleye çıkınca sabah güneşinin henüz dağıtamadığı hafif sislerle örtülü ufka dikkatle baktı.

“Şövalyeler,” dedi, “bizi muhasaraya geliyorlar.”

İyi görmeyen Mahmut Ağa sordu:

“Nereden anladınız?”

“Mızraklarından, bayraklarından... Yanlarında iki de top var.”

“Şimdi ne yapacağız?”

“Allah kerim... Acele yok. Düşüneceğiz.”

* * *

İki saat sonra şövalyelerin gürültücü ordusu kaleyi iyice sarmıştı. Barhan Bey demir kapıyı kapattı. Müdafadan başka çare yoktu. Zira kulenin methali pek dardı. Huruç hareketi imkânsızdı. Hafif bir yaylım ateşi bile buradan kimseyi çıkarmazdı. Herkes silah başında tetik duruyor, yirmi kişi, hiç dinlenmeden palanganın¹ iç avlusundaki büyük dibekte evvelce hazırlanmış kömürleri dövüyordu. Bu kömürlerin dövülmesi bitince kumandan cephaneliği açtırdı. Kapının önüne gelen ilk on iki çuvalın üst tarafından bir karış kadar barut aldırdı. Başka bir çuvala koydurdu. İçlerinden barut alınan çuvalların üst taraflarını da dövülen kömür tozlarıyla doldurttu. Ağızlarını yine eskisi gibi bağlattı. Sonra sarnıcın başına koştu. Yanından hiç ayrılmayan genç silahtarına, “Benim odamda kapının arkasında iki büyük kutu var. Haydi, çabuk onları getir,” dedi.

Yukarıdan koşa koşa gelen sipahi zabiti Mahmut Ağa kumandana yaklaştı.

“Hücum başlayacak beyim, emret topları dolduralım.”

“Hayır, toplara lüzum yok.”

“Onlar toplarını kurdular.”

“Kursunlar.”

“Eee, biz ne yapacağız?”

“Bekleyeceğiz. Gazilere söyle, ben yukarı gelinceye kadar ateş etmesinler.”

“Baş üstüne.”

Mahmut Ağa ayrılmadan silahtar kutuları getirdi. Barhan Bey kendi eliyle kutunun birini açtı. Sarnıca boşalttı. Bu siyah bir tozdu. Silahtara, “Elindekini de git, kuyuya boşalt,” dedi. Sonra anlamadan bakan Mahmut Ağa’ya güldü.

1. Küçük kale. (Y.N.)

Hey gidi zamane hey... Bu Murat neydi bir vakitler... Galata memleketinde, İstanbul'da, Eyüp'te, Üsküdar'da namı söylenirdi. Semai kahvelerinde onun gibi destan söyleyen, mâni düzen yoktu. Çok cesurdu. Ama en ufak, en ehemmiyetsiz şeyi derin derin düşünür, derin derin hesap ederdi. Onun için "ödlek" lakabını almıştı. Hiç hapse girmemiş, ömründe bir defacık olsun karakola çağrılmamıştı. Namuslu kabadayılardandı.

Edebiyatımızda "hikâye"si olan hikâyecilerimizin en eskilerinden ve en çok okunanlarından olan Ömer Seyfettin, Türkçenin anlatım olanaklarının ne kadar zengin olduğunu da zamanında ispat etmiş, abide bir yazar.

Türkçe Reçete'de yazarın kısa ömründe yazdığı hikâyelerden on üçünü bir araya getirdik. Ömer Seyfettin'in diline müdahale etmeden ve notlandırarak hazırladığımız bu kitapta hem dönemin Anadolu, Balkanlar, İstanbul coğrafyasından insanların hikâyelerini hem de çok geçmişte kalmış zamanlardan tarihî hikâyeleri usta işi bir anlatımla okuyoruz.

#edebiyatımızınmirası #milliedebiyat #tarihihikaye #çocukluk #anadolu #balkanlar

 can

 canyayinlari.com | | | | canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-6284-0

9 789750 762840